

СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день увага громадськості до органічної продукції зростає. Таке відношення сформувалося не лише на підставі турботи про навколишнє середовище, а в першу чергу піклуванням про власне здоров'я. Вітчизняний споживач стає обережнішим та вимогливішим при виборі продуктів харчування. Тому виникає необхідність збільшення виробників органічної продукції. Хоча багато людей вважають органічне сільське господарство як щось нове, що набуло популярності у світі з 1980-х рр., насправді ж це дуже стара традиційна форма сільського господарства – така ж, якою вона постала на початку свого зародження. Фактично органічне сільське господарство бере свій початок у так званій „примітивній” цивілізації, повертаючись назад на 12 тис. років [1].

Органічною вважається продукція сталого сільського господарства отримана в результаті сертифікованого органічного виробництва, на всіх етапах якого застосовуються природні речовини та процеси задля збереження природних ресурсів, виробництво продуктів високої якості та сприяння гармонії між людиною і природою [2]. Більшість виробників побачили для себе перспективи на ринку органічної продукції, і випускають товари з маркуванням «органік», хоча не можуть підтвердити це відповідними сертифікатами. Тому, купуючи товар із позначкою «органік» в Україні не завжди можна отримати справжній продукт, вироблений за всіма правилами органічного виробництва: без використання хімії або досягнень генної інженерії.

Ринок органічної продукції є частиною загальнонаціонального ринку. Узагальнюючи наявні у літературних джерелах підходи до розуміння даного ринку, дамо власне визначення ринку органічної продукції як системи товарно-грошових відносин, що виникають між суб'єктами ринку (виробниками (посередниками), споживачами та державою) у процесі вирощування, виробництва, переробки, сертифікації, маркування, перевезення, зберігання та реалізації продукції органічного виробництва. Суб'єктами пропозиції на цьому ринку є виробники та імпортери органічної продукції, а носіями попиту є населення, переробні підприємства та експортери. Пропозиція органічної продукції залежить від сукупності чинників, до яких входять цінові та нецінові фактори: наявність ресурсів, технології органічного виробництва, зростання чисельності виробників, очікування підприємців щодо потенційного прибутку від виробництва органічної продукції. Слід зазначити, що особливістю ринку органічної продукції є наявність такого його учасника, як сертифікаційні органи. Загальновідомо, що характерною особливістю органічного сільськогосподарського виробництва є наявність суворо регламентованих умов та правил процесу виробництва, відповідність яким визначається результатом сертифікації виробництва (може тривати до двох років) та періодичного інспектування (контроль виробництва, переробки та обігу органічної продукції). За умов дотримання стандартів органічного виробництва продукція отримує право позиціонуватись на ринку під маркою – органічна.

Для повноцінного та ефективного розвитку органічного агровиробництва з 3 вересня 2013 року діє Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [3]. Прийняття цього Закону започаткувало формування повного пакету нормативно-правових актів для створення ефективної законодавчої бази європейського рівня і правової та науково-технічної бази для забезпечення рівних умов функціонування суб'єктів господарювання органічного напрямку. Документ визначає правові, економічні, соціальні та організаційні основи ведення органічного сільського господарства, вимоги щодо вирощування, виробництва, перероблення, сертифікації, етикетування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини. Проте необхідно

зазначити, що поки в Україні не розроблені відповідні підзаконні акти, вітчизняні виробники проходять процедуру органічної сертифікації свого виробництва за діючими міжнародними стандартами, частіше за все – це норми Європейського Союзу.

На основі Базових Стандартів Міжнародної федерації органічного сільського господарства, Постанови Ради (ЕЕС) № 2092/91 стосовно органічного виробництва сільськогосподарських продуктів та Стандартів BIOSWISS Асоціації Швейцарських організацій виробників органічної продукції та приватними українськими стандартами («БЮ Лан») здійснює сертифікацію та стандартизацію українська компанія ТОВ «Органік стандарт», що входить до офіційного переліку сертифікаційних органів, визнаних в ЄС та Швейцарії.

Крім недосконалого інституційного середовища необхідно вирішити ще низку проблем, що перешкоджають розвитку цього сектора в Україні, а саме: недосконале інституційне забезпечення та відсутність державної підтримки, а також національної системи сертифікації органічної продукції; недостатній рівень розвитку переробки та інфраструктури ринку органічних продуктів харчування; слабка обізнаність виробників щодо специфіки органічного виробництва та населення щодо корисності органічної продукції; більш висока ціна органічної продукції є прийнятною для населення з середнім та високим рівнем доходів; переважання експорту органічної сировини над внутрішнім виробництвом готових виробів.

На нашу думку, потрібно приділити особливу увагу формуванню інфраструктури реалізації органічної продукції сільського господарства через оптові ринки, ярмарки, супермаркети, інтернет-магазини, спеціалізовані магазини, аптеки. Потенційними покупцями органічної продукції повинні бути не лише звичайні люди, а в першу чергу медичні заклади, заклади харчування, дитячі садочки та школи. Необхідно розвивати такі форми, як пряма доставка споживачам або пряма реалізація з поля.

Узагальнюючи вище сказане, можна запропонувати наступні заходи по завершенню формування та розвитку ринку органічної продукції в Україні: доцільно встановити систему ефективного захисту прав споживачів та дієвої системи санкцій щодо фальсифікатів саме органічної продукції; ефективним стане доповнення державної статистичної звітності в АПК спеціальними формами для відображення позицій з виробництва та обігу сільськогосподарської органічної продукції та продовольства. Це дасть можливість запровадити і забезпечити ведення реєстру національних виробників органічної продукції з його оприлюдненням на веб-сайті Міністерства і в офіційних друкованих виданнях; необхідно удосконалювати відповідне інформаційне забезпечення як потенційних споживачів органічної продукції, так і підготовку у профільних ВНЗ України фахівців із питань ведення органічного виробництва шляхом запровадження спеціальних програм та курсів.

Список літератури:

1. Становлення органічного сільського господарства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://organic.ua/uk/lib/1853-stanovlennja-organichnogo-silskogo-gospodarstva>
2. GoGreen: еко та органіка сьогодні в тренді! [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.millio.kiev.ua/go-green-eko-ta-organika-sogodni-v-trendi/>
3. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» // Урядовий кур'єр». – 2013. – № 190.
4. Ринок органіки в Україні: стан та перспективи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/806-rynok-organiky-v-ukraini-stan-ta-perspektyvy.html>
5. Федерація органічного руху України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://organic.com.ua>

Чичкало-Кондрацька І.Б., Новицька І.В. , Становлення та перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні / І.Б. Чичкало-Кондрацька, І.В. Новицька – Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Сучасні інвестиційно-інноваційні механізми розвитку національної економіки – Частина 1 – ПолтНТУ, 2017. - 150-152 с.